

## Modül 1: Yapay Zekaya Giriş

## Ders Planı 3: Fırsatlar ve Riskler: Önyargı, Erişilebilirlik ve Demokrasi

Kasım 2025

Hazırlayan: Misak-ı Milli Ortaokulu TÜRKİYE

## Ders İşleyişi:

|                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tarih                | [Öğretmen tarafından doldurulacaktır]                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Sınıf Seviyesi       | Genç öğrenciler (10-14 yaş)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Süre                 | 1.5 saat (90 dakika)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Temel Öğrenme Alanı  | Etik, Kapsayıcılık ve Demokrasi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Konu / Odak          | Yapay zekada önyargı, erişilebilirlik ve demokratik değerler                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Dersin Adı           | Fırsatlar ve Riskler: Önyargı, Erişilebilirlik ve Demokrasi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Öngörülen Kazanımlar | <p>Bu dersin sonunda öğrenciler şunları yapabilecektir:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>Algoritmik önyargıyı (algorithmic bias) tanımlama ve nedenlerini (veri kalitesi) açıklama.</li><li>Deepfake ve bilgi kirliliğinin (dezenformasyon) demokrasi üzerindeki risklerini tartışma.</li><li>Yapay zekanın erişilebilirliği nasıl artırabileceğini (görme/işitme engelliler için araçlar) gösterme.</li><li>Güvenli yapay zeka kullanımı için bir "Etik İlkeler Kılavuzu" oluşturma.</li></ul> |
| Dersin Tanımı        | <p><b>Kısa Açıklama:</b> Yapay zeka teknolojilerine eleştirel bir bakış. Öğrenciler, yapay zekanın yanlış yönlendirildiği (önyargı) ve doğru uygulandığı (kapsayıcılık) senaryoları inceleyerek, teknolojinin demokrasi ve adalet üzerindeki etkisi hakkında eleştirel düşünme becerisi kazanırlar.</p> <p><b>Ders Ön Koşulları / Araçlar:</b> Projektör, internet erişimi olan bilgisayarlar, "Örnek Olay Kartları" (öğretmen tarafından hazırlanan), Canva ve 4'er kişilik gruplar.</p>                |

## Ders Planı (Süre: 90 dakika)

## 1. Giriş (Açılış):

**Yöntem:** Öğretmen, şu soruları sorarak derse giriş yapar: "Bilgisayarlar herkese eşit mi davranır, yoksa adaletsiz olabilirler mi?" ve "İnternette gördüğümüz bir videonun gerçek olup olmadığını nasıl anlarız?"

Öğretmen, öğrencilerden 4'er kişilik gruplar halinde çalışmalarını ve Algoritmik Önyargı, Deepfake, Erişilebilirlik

ve Dijital Etik kavramlarının tanımlarını örnekleriyle birlikte kaydetmek için bir çalışma sayfasını (Worksheet) doldurmalarını ister.

## 2. Yeni Konu Anlatımı:

**Yöntem:** Öğretmen gerçek zamanlı bir uygulama (örneğin ekran okuyucu gibi bir erişilebilirlik aracı VEYA önyargılı arama sonuçlarını gösteren bir örnek) açar ve nasıl çalıştığını uygulamalı olarak gösterir.

Öğrencilerden bu aracın güçlü ve zayıf yönlerini gözlemlemelerini ve değerlendirmelerini ister. Tartışma soruları: "Bu araç kimleri dışarıda bırakıyor?", "Bundan en çok kim yararlanıyor?"

Ardından öğretmen, öğrencilerin farklı araçlara (veya araçlarla ilgili örnek olay incelemelerine) erişmesini sağlayarak her bir sistemi değerlendirmelerini ister. Bu sayede öğretmen, öğrencilerin etik ikilemlerin pratik örneklerini gözlemlemelerine yardımcı olur.

## 3. Rehberli Uygulama:

**Yöntem:** Öğretmen öğrencileri 4'er kişilik gruplara ayırır ve daha önce analiz ettikleri yapay zeka araçları/ senaryoları hakkında, bu araçların işlevselliği ve esnekliği konusundaki kendi görüşlerini sunan raporlar yazmalarını ister.

Öğrencilerden başka bir çalışma sayfası (Worksheet) kullanarak, farklı kullanıcıların ve toplulukların ihtiyaçlarını karşılamak için tartışılan temel ilkeleri (adalet, şeffaflık) göz önünde bulundurarak avantajları (fırsatları) ve dezavantajları (riskleri) yazmaları istenir.

Öğretmen öğrencilerin performansını izler ve etik akıl yürütmeleri hakkında anında geri bildirim sağlar.

## 4. Bağımsız Uygulama:

**Yöntem:** Öğrencilerden ayrıca Canva kullanarak "Etik Yapay Zeka İlkelerini" (örneğin Adalet, Gizlilik, İnsan Kontrolü) canlandıran/görselleştiren bir infografik afiş oluşturmaları istenir. Bu afişi sınıf için bir kurallar kitabı (rehber) olarak sunmalıdırlar.

## 5. Kapanış:

**Yöntem:** Öğrenciler hazırladıkları raporları ve infografik afişleri sunarlar. Sunumlarını dersin başında yapılan tartışmalarla ilişkilendirerek, yapay zekada insan denetiminin ve gözetiminin (human oversight) önemi üzerinde durarak dersi tamamlanırlar.